

Premonstráti v Plzni

[Titulní stránky]

In: Jindřich Bečvář (author); Martina Bečvářová (author): Premonstráti v Plzni. I. Historický kontext. (Czech). Praha: Česká technika – nakladatelství ČVUT, 2024. pp. [1]–[18].

Persistent URL: <http://dml.cz/dmlcz/405430>

Terms of use:

© Bečvář, Jindřich

© Bečvářová, Martina

Institute of Mathematics of the Czech Academy of Sciences provides access to digitized documents strictly for personal use. Each copy of any part of this document must contain these *Terms of use*.

This document has been digitized, optimized for electronic delivery and stamped with digital signature within the project *DML-CZ: The Czech Digital Mathematics Library* <http://dml.cz>

ČVUT
ČESKÉ VYSOKÉ
UČENÍ TECHNICKÉ
V PRAZE

Prof. RNDr. Martina Bečvářová, Ph.D.

Doc. RNDr. Jindřich Bečvář, CSc.

PREMONSTRÁTI V PLZNI

- I. Historický kontext
- II. Josef Vojtěch Sedláček, loajální vlastenec
- III. Josef František Smetana, vlastenec a rebel
- IV. Obrazové přílohy
- V. Bibliografie, prameny, rejstřík

2024

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE

M. Bečvářová, J. Bečvář: Premonstráti v Plzni I.–V.

Vychází jako 66. až 70. svazek Edice **Dějiny matematiky**.

Vydání pětisvazkové monografie bylo podpořeno grantem GA ČR

Nedoceněná role plzeňských premonstrátů v matematice a přírodovědě

registrační číslo 21-08835S

Vydání monografie podpořily

Fakulta dopravní ČVUT v Praze,

Západočeská univerzita v Plzni,

Kanonie premonstrátů Teplá,

Západočeská pobočka České astronomické společnosti,

Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje,

Západočeské muzeum v Plzni, p. o. Plzeňského kraje,

Archiv města Plzně,

Literární archiv Památníku národního písemnictví (Muzeum literatury).

Všechna práva vyhrazena. Tato publikace ani žádná její část nesmí být reprodukována nebo šířena v žádné formě, elektronické nebo mechanické, včetně fotokopíí, bez písemného souhlasu vydavatele.

Recenzenti:

doc. RNDr. Antonín Slavík, Ph.D.

RNDr. Irena Sýkorová, Ph.D.

© Martina Bečvářová, Jindřich Bečvář, 2024

ISBN 978-80-01-07200-4 (soubor)

ISBN 978-80-01-07201-1 (1. sv.)

ISBN 978-80-01-07202-8 (2. sv.)

ISBN 978-80-01-07203-5 (3. sv.)

ISBN 978-80-01-07204-2 (4. sv.)

ISBN 978-80-01-07205-9 (5. sv.)

Městu Čelákovice,
rodišti Josefa Vojtěcha Sedláčka,
obci Svinišťany,
rodišti Josefa Františka Smetany,
klášteru Teplá,
kanonii premonstrátů Sedláčka a Smetany,
městu Plzeň,
působišti Sedláčkovu a Smetanovu.

Naše novodobé dějiny začínají vyproštěním pozůstatků češství
ze zničujících bitevních trosk a z všeobecné pobělohorské zkázy.

Začínají probuzením našeho národního vědomí.

Téměř dvě staletí vládne tuhé nevolnické násilí,
tvrdá rekatolizace a zneuznání národa.

Ale pak se stane zázrak.

Na přelomu 18. a 19. století se probouzejí buditelé
a vedou zápas za český jazyk, české tradice, českou kulturu.

Identita národa proti odnárodnění a odcizení
se stává programem veškerého úsilí
buditelů, vědců, literátů, umělců.

Stanislava Kučerová
(1927–2023)

Pětisvazková monografie *Premonstráti v Plzni* pojednává v širších kulturně historických souvislostech o podílu tepelských premonstrátů na vzniku, rozvoji a proměnách plzeňského gymnázia (1776 až 1922) a plzeňského Filozofického ústavu (1804 až 1848). Přibližuje úsilí premonstrátského řádu na vybudování těchto špičkových škol, škol s moderními výukovými metodami, kvalitním odborným zázemím a všestranným vybavením. Hlavní pozornost je věnována pestrým životním osudům, rozsáhlému odbornému dílu a širokému vlasteneckému působení Josefa Vojtěcha Sedláčka (1785–1836) a Josefa Františka Smetany (1801–1861), kanovníků premonstrátského kláštera v Teplé, kteří byli v první polovině 19. století výbornými pedagogy a významnými osobnostmi královského města Plzně a kteří se výrazně zasloužili o šíření českého jazyka, kultury, vzdělanosti a všeobecné osvěty v Plzni a širokém okolí. Monografie podrobně mapuje dosud nedocněnou a přehlíženou roli tepelských premonstrátů a plzeňských škol v rozvoji výuky matematiky a přírodních věd v našich zemích v první polovině 19. století.

The five-volume monograph *Premonstratensians in Pilsen* examines in a broader cultural and historical context the contribution of the Premonstratensians from Teplá to the Pilsen Gymnasium (i. e. Grammar school, 1776 to 1922) and the Pilsen Philosophical Institute (1804 to 1848). It primarily includes the creation, development and changes that have affected these institutions over time. Text presents the efforts of the Premonstratensian Order to build these elite schools where emphasis was placed on modern teaching methods, quality professional facilities and versatile equipment. The main attention is paid to the varied life of Josef Vojtěch Sedláček (1785–1836) and Josef František Smetana (1801–1861) with regards to their extensive professional work and broad patriotic activity. Not only were they clergymen of the Premonstratensian monastery in Teplá but they were also excellent pedagogues and leading personalities of the royal city of Pilsen in the first half of the 19th century. They made significant contributions to the spread of the Czech language, culture, education and general enlightenment in Pilsen and the wider area. Besides describing the underappreciated Pilsen schools, the monograph also thoroughly illustrates the hitherto overlooked acts of the Premonstratensians from Teplá. They played an important role in the development of mathematics and natural science teaching in our countries in the first half of the 19th century.

Prof. RNDr. Martina Bečvářová, Ph.D.

Martina Bečvářová (nar. 1971) absolvovala v roce 1994 učitelství matematiky a fyziky na Matematicko-fyzikální fakultě Univerzity Karlovy. V roce 1997 na téže fakultě obhájila doktorskou práci z historie matematiky. V roce 2016 byla jmenována profesorkou na Univerzitě Karlově v oboru české dějiny. Od roku 1998 působí na Fakultě dopravní Českého vysokého učení technického v Praze, kde vyučuje matematiku. Několik let vedla výběrové přednášky z historie matematiky a vyučování matematice na Matematicko-fyzikální fakultě Univerzity Karlovy. V letech 2007 až 2017 byla školitelkou tří úspěšných doktorandů. Od roku 2004 je členkou programového a organizačního výboru mezinárodních konferencí *Historie matematiky*, je členkou redakčních rad časopisů *Pokroky matematiky, fyziky a astronomie* (od r. 2016), *Antiquitates Mathematicae* (od r. 2017) a *Quarterly Journal of the History of Science and Technology* (od r. 2021). Jako hlavní řešitelka či spoluřešitelka se podílela na řešení několika grantů a vědeckých projektů. Odborně se zabývá historií matematiky, vznikem a vývojem matematických škol, komunit a spolků a proměnami výuky matematiky. Je autorkou, spoluautorkou a editorkou řady knih, odborných studií a popularizačních prací. Mezi její další zájmy patří obecná historie, klasické umění a cestování.

Doc. RNDr. Jindřich Bečvář, CSc.

Jindřich Bečvář (nar. 1947) absolvoval roku 1970 Matematicko-fyzikální fakultu Univerzity Karlovy v Praze, na níž působil od roku 1969 do roku 2021. Roku 1988 byl jmenován docentem v oboru algebra a teorie čísel. Od roku 2021 je zaměstnán jako vědecký pracovník na Fakultě dopravní Českého vysokého učení technického v Praze, kde se věnuje dějinám matematiky. Je autorem více než stovky vědeckých, odborných a vzdělávacích prací a článků, skript, učebnic, monografií či kapitol v monografiích (lineární algebra, algebra, dějiny matematiky, vzdělávání). Od konce osmdesátých let 20. století je organizátorem celostátních letních škol a konferencí z dějin matematiky a seminářů pro učitele vysokých i středních škol. V letech 1992 až 2016 vedl deset úspěšných doktorandů na Matematicko-fyzikální fakultě Univerzity Karlovy. Roku 1994 spoluzaložil edici *Dějiny matematiky*, v níž vyšlo již sedm desítek svazků. Je členem programového výboru mezinárodních konferencí *Historie matematiky*. Jako hlavní řešitel či spoluřešitel se podílel na řešení několika grantů, výzkumných záměrů a vědeckých projektů. Zajímá se o historii a umění, rád se toulá přírodou, zejména po horách.

Vážení čtenáři,

máte před sebou pětisvazkovou monografii *Premonstráti v Plzni*, která vznikala v letech 2021 až 2023 na Ústavu aplikované matematiky Fakulty dopravní ČVUT v Praze s podporou Grantové agentury České republiky.¹ Popisuje a analyzuje zásadní a dosud nedoceněný přínos osvicených, mimořádně schopných a vzdělaných profesorů plzeňského Filozofického ústavu a gymnázia. Podrobuje pečlivému zkoumání jejich odborné práce, snahy o modernizaci výuky, o zahájení výuky v českém jazyce, jejich úsilí směřující k sepsání českých učebnic matematiky, fyziky, astronomie a světové historie, tvorbu české odborné terminologie, jejich vzdělávací, osvětové, kulturní a obrozenecké aktivity, a to vše v širokých historických souvislostech. Zvláštní pozornost zaměřuje na vývoj jejich názorů na politické, celospolečenské a kulturní dění, na jejich literární a uměleckou tvorbu. Výzkum přinesl originální poznatky dokreslující vývoj české matematiky a její výuky v středoevropském kontextu.

Studium role plzeňských premonstrátů ve vývoji matematiky a přírodních věd v českých zemích v 19. století stálo dosud poměrně stranou zájmů historiků vědy, stejně jako jejich aktivity vzdělávací a buditecké.

První svazek přináší nejprve základní informace o historii řádu premonstrátů, o vzniku a vývoji premonstrátského kláštera v Teplé, jeho nejvýraznějších osobnostech a jejich snahách, které měly dopad na širokou oblast západních Čech. Přináší též nejdůležitější fakta o průběhu českého národního obrození, o osudech, dílech a bohatých aktivitách našich vlastenců. Tyto dvě úvodní kapitoly vycházejí ze sekundárních zdrojů a nekladou si nároky na původnost a originalitu zpracování. Nabízejí čtenáři historický úvod potřebný k četbě celé pětisvazkové monografie.

Třetí kapitola prvního svazku podrobně mapuje vývoj školství a vzdělávacího systému v našich zemích především s ohledem na výuku matematiky. Všímá si zejména velkých školských reforem, které zásadně ovlivnily vývoj vzdělávání od poloviny 18. století do poloviny 19. století, a jejich dopadů na matematiku a přírodní vědy. Čtvrtá, nejdelší kapitola prvního svazku věnuje pozornost vzniku, vývoji a zániku plzeňských škol vedených tepelskými premonstráty, tj. proslulému Filozofickému ústavu (1804 až 1848) a gymnáziu (1776 až 1922). Na základě rozsáhlého archivního bádání jsou v širších kulturně historických souvislostech popsány proměny obou škol, jejich cesta mezi elitní a uznávané vzdělávací instituce, ale i jejich ústup ze slávy a postupný pád v důsledku národnostních, politických i kulturních změn, kterými prošlo Plzeňsko v průběhu 19. a 20. století. Dokumentována je téměř zapomenutá a často

---

¹ Projekt *Nedoceněná role plzeňských premonstrátů v matematice a přírodovědě*, registrační číslo 21-08835S.

přehlížená role plzeňských premonstrátů a jimi vedených škol v rozvoji výuky matematiky a přírodních věd v našich zemích v první polovině 19. století. Navíc jsou ukázány jejich všestranné organizační, odborné a pedagogické aktivity spojené s vybudováním plzeňských škol a jejich moderní vztah k výuce matematiky, fyziky a astronomie. Stručně je přiblížen genius loci Plzně a kláštera v Teplé, který hrál důležitou úlohu ve vývoji vzdělávání, vzdělanosti a šíření osvěty v Plzni a jejím okolí.

Druhý svazek monografie podrobně popisuje životní osudy a aktivity Josefa Vojtěcha Sedláčka (1785–1836), který byl v první třetině 19. století významnou osobností královského města Plzně a širokého okolí. Byl římsko-katolickým duchovním, členem kanovníckého řádu premonstrátů kláštera v Teplé, vynikajícím pedagogem plzeňského Filozofického ústavu, kde vyučoval matematiku, řečtinu a nepovinný český jazyk. Byl aktivním českým buditelem, autorem českých učebnic matematiky a fyziky, vzdělávacích a popularizačních článků, oslavných básní a ód sepsaných v klasicistním duchu. Podílel se na vybudování tří českých triviálních škol a dětské opatrovny, stál u zrodu českých divadelních představení v Plzni. Udržoval kontakty s českými obrozenci a s vysokou evropskou i českou šlechtou. Jeho životní osudy, rozmanité pedagogické a vzdělávací aktivity a úloha v kulturním, národním a vědeckém obrození české společnosti, jeho úspěchy, prohry i zklamání jsou podrobně vyličený díky studiu archivních pramenů, zejména jeho rozsáhlé pozůstalosti uložené v Praze, Plzni, Chebu a Teplé. Jeho učebnicím geometrie a fyziky jsou věnovány samostatné kapitoly druhého svazku.

Třetí svazek pojednává o mimořádně zajímavé a všestranně vzdělané osobnosti, o Josefu Františku Smetanovi (1801–1861), který byl profesorem plzeňského Filozofického ústavu a později gymnázia, přírodovědcem, historikem a básníkem. I on patřil k premonstrátské kanonii v Teplé a byl výraznou osobností Plzně a širokého okolí, vlastencem a buditelem. V řadě směrů navázal na aktivity Josefa Vojtěcha Sedláčka, svého staršího kolegy a přítele. Vyučoval fyziku, přírodovědu a češtinu, sepsal rozsáhlé učebnice historie, astronomie a fyziky. Dvakrát se v Plzni neúspěšně snažil založit českou knihovnu a čítárnu a školu pro vzdělávání řemeslnické mládeže. Aktivně se zapojil do kulturního života Plzně (divadlo), stal se uznávaným a přirozeným představitelem plzeňských revolucionářů roku 1848. Psal mimořádně kritické, satirické až pobuřující básně, které pranýřovaly zlořády ve společnosti, kritizoval i církve včetně papeže, panovníky a politiky. Není překvapivé, že byly zveřejněny až počátkem 20. století; většina však do dnešních dnů zůstala v rukopisech. Smetanův životní osud, jeho názory na osvětu, vzdělávání, národ, vlastence, církve, historii aj., jeho osobní vítězství, prohry i pády jsou pečlivě vykresleny na základě studia archivních pramenů, zejména jeho pozůstalosti, která je uložena v Praze, Plzni, Chebu a Teplé. Samostatné kapitoly jsou zasvěceny jeho učebnicím a jeho básnické tvorbě.

Prezentované texty jednotlivých kapitol jsou doplněny řadou ukázek z originálních dobových dokumentů, z odborných prací a dalších textů, z tisku i z korespondence a osobních deníků. Tyto ukázky jsou důsledně ponechány

v původní jazykové a pravopisné podobě, nebyly žádným způsobem upraveny. Čtenář tak může vidět, jak v první polovině 19. století vypadal český jazyk, český odborný jazyk, jak se proměňoval a vyvíjel v čase tzv. pravopisných bojů. Může si povšimnout, jak se někteří čeští vzdělanci, kteří prošli jen latinskými a německými vyššími školami, učili ovládnout a užívat český jazyk, jak mnohdy těžce zápasili s pravopisem, jak bojovali se slohem a stylistikou, jak klopotně vytvářeli odbornou terminologii a jak urputně sepisovali české odborné texty a učebnice. Čtenář snad ocení jejich nezměrnou snahu povznést český jazyk, vzdělanost, kulturu a osvětu.

Všechny tři svazky jsou doplněny rozsáhlými obrazovými přílohami s reprodukcemi zajímavých dobových dokumentů, obrázků, rytin a fotografií. Čtenář je nalezne ve čtvrtém svazku této monografie.

Pátý svazek monografie obsahuje faktografické přílohy (seznamy Sedláčkových a Smetanových publikací, seznamy jejich dochovaných rukopisů, seznamy jejich dochované korespondence, seznam Smetanových básní) a rozsáhlý seznam literatury, která byla použita při sepisování monografie. Je rozdělen na tři části. V první jsou uvedeny tituly slovníkového a encyklopedického charakteru. Ve druhé jsou práce, u nichž je znám autor, resp. autoři. Seřazeny jsou v abecedním pořadí podle příjmení (prvního) autora a označeny písmennými zkratkami. Ve třetí části seznamu literatury jsou uvedeny texty, u nichž není uveden autor – jedná se zejména o drobnější novinové nebo časopisecké články. Uspořádány jsou podle dat jejich otištění a označeny čísly. Veškerá literatura je uváděna v originálním znění a v dobovém zápisu. Pátý svazek uzavírá souhrnný jmenný rejstřík.

* * * * *

Při studiu a zpracování archiválií jsme se potýkali s jazykovými a ortografickými problémy, které byly způsobeny zejména češtinou a němčinou 19. století, změnami slovní zásoby, nedokonalou odbornou terminologií a kolísáním tvarů českých a německých slov a vlastních jmen, proměnami pravopisu a písma. Další komplikace pramenily z toho, že se značná část dobových materiálů (dokumenty, korespondence, deníky apod.) patrně nedochovala. Přesto se domníváme, že chybějící prameny by poskytly jen další podrobnosti, ale celkový pohled na aktivity plzeňských premonstrátských profesorů by se výrazně nezměnil.

Při bádání a sepisování monografie jsme využili materiály z následujících institucí: Archiv města Plzně, Literární archiv Památníku národního písemnictví v Praze, Archiv Národního muzea, Archiv Univerzity Karlovy, Archiv hlavního města Prahy, Státní okresní archiv v Chebu, Státní okresní archiv v Hradci Králové, Státní okresní archiv Praha-východ, Státní okresní archiv Praha-venkov se sídlem v Dobřichovicích, Státní okresní archiv Plzeň-jih se sídlem v Blovicích, Státní okresní archiv v Kutné Hoře, Národní archiv České republiky v Praze, Archiv Univerzity ve Vídni, Archiv Technické Univerzity ve Vídni, Národní muzeum v Praze, Technické národní muzeum v Praze, Západočeské

muzeum v Plzni, Muzeum Bedřicha Smetany v Praze, Muzeum města Čelákovice, Muzeum města Chebu, Muzeum města Mariánské Lázně, Muzeum Boženy Němcové v České Skalici, Klášterní muzeum v Teplé, Hroznatova akademie v klášteře Teplá, Obecní úřad Dolany – Sviništiny, Národní knihovna České republiky v Praze, Studijní a vědecká knihovna Plzeňského kraje, Knihovna kláštera premonstrátů v Teplé, Knihovna kláštera premonstrátů na Strahově, Knihovna Matematicko-fyzikální fakulty Univerzity Karlovy, Knihovna Matematického ústavu Akademie věd České republiky, Základní knihovna Akademie věd České republiky v Praze, Knihovna Národního muzea v Praze, Knihovna Památníku národního písemnictví v Praze a Národní knihovna Rakouské republiky ve Vídni.

Děkujeme všem kolegům, kteří s námi v uplynulých třech letech diskutovali o přínosu plzeňských premonstrátských škol a jejich profesorů k rozvoji přírodních věd, vzdělávání a osvěty. Z těchto rozhovorů vyplynula řada cenných podnětů pro dílčí studie v našich i zahraničních časopisech a pro sepisování této monografie. Naše poděkování patří v první řadě Janu Škodovi, který výraznou měrou přispěl k překladům a analýze řady archivních materiálů. Dále děkujeme za podporu, povzbuzení a rady Vojtovi Bálintovi, Magdaleně Hykšové, Ireně Sýkorové, Antonínu Slavíkovi, Evě Semotanové, Stanisławu Domoradzkiemu, Margaretě Stawiske Friedland, Petře Hodrové a Štefanu Tkačikovi. Vysoce oceňujeme pochopení Filipa Zdeňka z Lobkowicz, opata kláštera v Teplé, který nám umožnil studium v rozsáhlé knihovně kláštera, a vstřícnost Jany Oppeltové, která nám byla obětavou průvodkyní tepelským klášteřem a jeho knihovnou a zprostředkovala nám poznání knižních i obrazových pokladů uchovávaných v prostorách kláštera.

Za pochopení a zpřístupnění kostelů a far, na nichž působili, resp. které navštěvovali plzeňští profesori Filozofického ústavu, děkujeme páteru Robertu Bergmanovi ze Spáleného Poříčí, páteru Dariuszovi Gębalovi z Radnic a páteru Augustinu Jánůvi Kováčikovi, převoru kláštera Teplá.

Za neocenitelnou pomoc při téměř detektivním pátrání a mravenčím shromažďování archivních materiálů a tištěných zdrojů vztahujících se k problematice vzniku a vývoje premonstrátských škol v Plzni a k všestranným aktivitám jejich profesorů patří naše velké poděkování pracovníkům archivů, knihoven a muzeí, kteří s námi měli značnou trpělivost a ochotně se snažili nám poradit, pečlivě připravovali materiály pro naše takřka nekonečné objednávky a zodpovídali nejrůznější všetečné dotazy. Je nám ctí na tomto místě poděkovat našim kolegům a přátelům Adamu Skálovi a Štěpánce Pflugrové z Archivu města Plzně, Ivě Prokešové z Literárního archivu Památníku národního písemnictví v Praze, Haně Knechtové a Evě Hoškové ze Státního okresního archivu v Chebu, Kláře Woitschové z Archivu Národního muzea v Praze, Janu Koškovi, Martinu Landsmannovi a Radku Pokornému ze Státního okresního archivu v Hradci Králové, Petře Martínkové ze Státního okresního archivu Plzeň-jih se sídlem v Blovicích, Vojtěchu Vaňkovi ze Státního okresního archivu v Kutné Hoře, Zuzaně Scholzové ze Státního okresního archivu Praha-venkov se sídlem v Dobřichovicích, Heleně Klímové a Haně Říhové z Národního archivu České

republiky, Janě Ratajové z Archivu Univerzity Karlovy v Praze, Paulu Ebnerovi z Archivu Technické Univerzity ve Vídni, Thomasu Maiselovi z Archivu Univerzity ve Vídni, Olze Mojžíšové z Muzea Bedřicha Smetany v Praze, Davidu Hamrovi z Technického národního muzea v Praze, Ivetě Rydlové z Muzea Boženy Němcové v České Skalici, Davidu Eisnerovi z Muzea města Čelákovic, Michalu Chmelenskému a Janu Balzarovi ze Západočeského muzea v Plzni, Kamile Kozákové, Elišce Radové a Monice Matějkové z Hroznatovy akademie v klášteře Teplá, Pavlíně Doležalové, Lindě Hajžmanové a Marii Hálové ze Studijní a vědecké knihovny Plzeňského kraje, Janě Konečné a Kateřině Černé z Knihovny Národního muzea v Praze, Světlaně Formanové a Aleně Císařové Smítkové z Národní knihovny České republiky v Praze, Hedvice Kuchařové z Knihovny kláštera premonstrátů na Strahově a Miroslavu Randovi z Pedagogické fakulty Západočeské univerzity v Plzni.

Za ochotné zapůjčení archivních materiálů ze soukromých fondů a sbírek patří náš dík Davidu Švandrlíkovi, Josefu Jírovi a Blance Dvořáčkové.

V neposlední řadě děkujeme Nakladatelství České techniky a její ředitelce Vladimíře Kučerové, dále Janě Schneiderové a Lence Klimtové za mimořádnou ochotu při řešení veškerých administrativních a technických záležitostí souvisejících s knižním vydáním této monografie.

★ ★ ★ ★ ★

Věříme, že čtenáři při četbě této rozsáhlé monografie naleznou odpovědi na některé otázky, které se dotýkají komplikovaného vývoje vzdělávání a vzdělanosti v našich zemích. Snad je osloví staré časy první poloviny 19. století a otevřou jim pohled na osobní životy a díla obrozenců, buditelů a učitelů pocházejících z katolických či evangelických kruhů české inteligence, které byly ve 20. století odsunuty k zapomnění. Doufáme, že čtenáři pochopí a náležitě docení značně náročnou, často přehlíženou, nedostatečně honorovanou a v toku času bohužel často přehlíženou obětavou práci našich předků.

Martina a Jindřich Bečvářovi